

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
ОБЩЕСТВЕН СЪВЕТ

ПРОТОКОЛ
№ 82

На 20.05.2019 г. се проведе заседание на Обществения съвет към ЦИК.

ПРИСЪСТВАХА: **Тодор Гунчев** – председател

Федерация на независимите студентски дружества

Надежда Гологанова – Гражданска инициатива за свободни и демократични избори

Стефан Марков – Сдружение „Нова алтернатива“

Румяна Дечева – Европейска асоциация за защита на човешките права – България (по скайп)

Стефан Манов – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Пловдив /по скайп/

Заседанието бе открито в 18,20 часа и председателствано от господин Тодор Гунчев – председател на Обществения съвет към ЦИК.

* * *

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Откривам заседанието на Обществения съвет.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Имаме няколко неща. Въпроси за наблюдението. Видях, че Велко е дал определени въпроси. Аз съм напълно съгласна с това да имаме общи въпроси. Но за много от въпросите аз все

още не мисля, че ние сме добре информирани, за да може да зададем такива въпроси, които да отразяват ситуацията.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: И господин Димитров се присъедини към нас.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: В този смисъл ми се струва, че въпросника трябва да бъде актуализиран след ден, два.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Ще трябва да бъде актуализиран в смисъл как след това.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: В момента ще има представяне, за което ти ни информира в сряда.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Доколкото аз знам, но не сме получили още писмо.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Методическите указания за машинното гласуване току що са приети от ЦИК и много скоро ще ги качат на сайта. Така че тази информация много скоро ще я имаме. Аз няколко въпроса зададох, които бяха спорни моменти между Стефан и Велко. Така че мога да ви кажа.

СТЕФАН МАНОВ: Ще се радвам да разберем тези неща. Руми, ти какво имаш предвид, че не върви във въпросника към днешна дата?

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Според мен въпросника е общ.

СТЕФАН МАНОВ: То е по скоро за усещането на хората как се справят.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Този въпрос, който беше поставен, дали на машината може да се гласува с бяла бюлетина. Отговорът е не. Това специално е изключено като опция. Избират не подкрепям никого или избират партия.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това е едно от достойнствата на машината, че не може да има бяла бюлетина.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Партиите са на два екрана, защото не се събират на един. Ако партията е с по-заднен номер се минава на втория екран.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: В края на първия екран има ли нещо, което да подсказва.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да, пише 1 от 2 и премини на втора страница. Отдолу им някакво бутонче.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Направено ли е така, че задължително това, което беше в белгийските избори, задължително трябва да минеш през втория екран, за да се чекираш. Даже и да си харесал партия от първи екран.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Мисля, че не.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Оперативните възможности са такива, че може от първи да отидеш на втори, от втори да се върнеш. Там има потвърждаване на избора.

СТЕФАН МАНОВ: Дали за да валидираш трябва да си минал и през първи и през втори, дори и да си избрал на първи? Можеш да валидираш още на първи екран.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Според мен можеш още на първия, като избереш партия на първия.

СТЕФАН МАНОВ: Да се върна на бялата бюлетина. Вече е станало. Остават пет дни.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Решението е взето преди месец.

СТЕФАН МАНОВ: В техническото задание на конкурса пише, че трябва да има възможност да се потвърди бяла бюлетина. Но вече е станало.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Беше решено с мнозинство.

СТЕФАН МАНОВ: Това не пречи ние да си направим становище на Обществения съвет. Не е същото дали гласуваш с бяла бюлетина или с не подкрепям никого. Гласувате не подкрепям никого са действителни гласове. Броят се по съвсем друг начин от бялата, която е недействителна.

СТЕФАН МАРКОВ: Който иска бяла бюлетина си взема хартиена бюлетина.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако не знаем и отидем да гласуваме с машината, а искаме да пуснем бяла бюлетина, какво става? Или пред секцията да питаме, ако искате да гласувате с бяла бюлетина си вземете хартиена.

СТЕФАН МАНОВ: Така се открива тайната на вота. Разбирам да не можеш да отбележиш повече от една партия. Тогава отбележи не подкрепям никого. Бялата бюлетина е специална категория. Има препоръка на Европейския парламент белите бюлетини да се броят отделно.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Аз специално за препоръката не знам, но беше дълга дискусиата. Обяснявах, че в Гърция, Франция, в Испания и т.н. бяла бюлетина е регистрирана.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз мисля, че тези страни нямат такова квадратче не подкрепям никого.

РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това е един от аспектите. Ние с Надя го обсъждахме. По принцип бялата бюлетина в Европа се счита за протестен вот и е много важна. Но не подкрепям никого е точно същия протестен вот. По смисъл на избора, гражданското право да имаш избор, да не гласуваш за нито една от предложените опции, според мен е напълно защитена. Защото не подкрепям никого е точно такава възможност.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ще го наблюдаваме това на изборния ден и ще видим какво ще се получи. Дали ще има хора, които ще отидат да гласуват с машини. После в анализа ще го помислим.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: За съжаление Стефане, тук си прав за едно нещо, каквото се е случило, случило се е. Аз не вярвам да можем в момента да променим софтуера въпреки нашите предложения.

СТЕФАН МАНОВ: Искам да добавя, че на президентски избори 2016 г. където имаше редовни машини, т. е. отчита вота, а не експеримент имаше бели бюлетини и възможност да бъдат пуснати. Тоест ние въвеждаме сега нова поредна практика и респективно не може никакви сравнения да правим. За да правим оценки на невалидността, на нас това ни беше ключов момент, защото по този начин можем косвено като сравним машинния вот в една секция с хартиения вот в същата секция и направим една статистика върху 3000 такива секции, ние веднага ще извадим без да ровим в чувалите, кои са грешните невалидни от неграмотност или от неправилно броене, спрямо реалните невалидни, които са протестни. Защото хората като си направят реална бяла, а не

подкрепят никого, няма как да ги преброим, защото те отиват в действителните и са в съвсем друга категория. Няма как да сравним. Това е по скоро от научна гледна точка.

По-важното е, че на президентските избори бяха с бяла бюлетина да може до се гласува на машините. Хората използваха този начин. Аз съм анализирал данните.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Вторият екран, където са останалите партии задължително ли ще ми се обяви?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Първо излиза едната част и там има да преминеш на следващата страница, има този знак и излиза втората част. Може да се върнеш към първата, но не излизат всички 27, а излизат до 18 включително на първа страница. На втора страница премини, на втора страница има бутон и знак.

СТЕФАН МАНОВ: На първа страница, ако избира партия 3, веднага ли ми излиза бутон потвърди.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не. Примерно, ако кликнеш 1 и тази партия, ако има 17 кандидати в листата, те излизат 17. Ако тази партия и коалиция има двама кандидати в листата, излизат две квадратчета. Това решихме така да го направим, за да може да не бъркат хората, защото имаме няколко, които са с по-малко от 17. Тогава, ако не си сигурен в това, което си натиснал, ти може да върнеш и да гласуваш втори път.

Накрая има вече бутон на който пише потвърди. Тогава има и звуков сигнал, че е приключило и излиза разписката, на която разписка пише името на политическия субект и името, ако си отбелязал преференция.

СТЕФАН МАНОВ: Аз съм на първия екран. Избирам партия № 1. Какво се случва? Излиза ли бутон потвърди или не потвърди.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не. Излиза твоята отметка.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Това което се обясни е че ако избереш нещо от първия екран ще излезе, ако искаш да дадеш преференция. Ако не, даваш надолу до края на екрана. Натискаш втора страница и минаваш нататък.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Получава се, че партиите не са съвсем равнопоставени. Мога да не видя, че има втора страница и тогава да си избира друга партия от първата страница, а не моята, която е на втора страница.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Не може да сгреша и да не знаеш, защото първо пред секцията има табло с изписани всичките партии и коалиции и съответно по листи.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: При машината също трябва да има табло със същите неща, също и с предпочитанията. На тези указания може ли да се изпише, че партиите са на две страници.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Така е направено. Няма да се създаде проблем за хората да бъдат информирани в това отношение.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Най-важното е така нареченото потвърди накрая. Виждаш кого си избрал и кой кандидат си избрал. Ако не си доволен може да се връщаш докато намериш това, което ти трябва.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: На указанието отпред да има нещо.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: По отношение на това, дали е дискриминирана партията от това, дали е на първи или на втори екран. Първо трябва да е ясно описано. Ако беше с по-малък шрифт написано, това по скоро би създавало възможност за дискриминация за тези, които са най-отдолу. Ако както е в случая, ти задължително минаваш през втория екран се предполага че няма как да изпуснеш.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако избира цифра 2 или 3 не отиваш на втори екран. Партиите от 19 до 27 не ги виждаш.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Избирам партия № 10. Кликвам на нея. Появява се, избирам № 4 примерно. Долу се появява бутонче потвърди. Така ли?

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Нов екран и ти пише, ти избира партия еди-коя си и кандидат еди-кой си.

СТЕФАН МАНОВ: Ако не избира предпочитане, а избира една партия и от там насетне как машината отива на следващата стъпка?

ТАНЯ ЦАНЕВА: Потвърди. Искаш да гласуваш без предпочитане. Това е личен избор.

СТЕФАН МАНОВ: Ако избира една партия, веднага ми излиза надпис автоматично, вие избрахте партия номер еди-коя си.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Веднага излиза автоматично опцията за предпочитания. Но ти може да я прескочиш и тогава ще се появи надписа, вие избрахте еди-коя си партия.

СТЕФАН МАНОВ: Ако я прескоча, как я прескачам физически. Защото екрана си стои.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Не маркираш нищо и отдолу натискаш бутончето.

СТЕФАН МАНОВ: Има ли отдолу бутонче потвърждавам?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Не може да се подаде вот преди да излезе надписа потвърдете и да казва какво сте избрали да потвърдите.

СТЕФАН МАНОВ: Това е крайното потвърждаване.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Преди това е не потвърди.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Отдолу има две стрелки, които показват напред, назад.

СТЕФАН МАРКОВ: Има ли индикация зелено, червено.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Не.

СТЕФАН МАНОВ: Не е ясно какво се случва на екран № 1.

Избирам партия 2. Изборът ми се материализира с хикс. След това какво правя, ако искам да не избира предпочитания, а да приключа с гласуването.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Тоест отдолу се появява някакво бутонче. След като избереш партията ти се появяват кандидатите. Появява се същевременно бутонче, което отдолу е потвърди. Ти имаш два варианта. Единият вариант е избираш предпочитания и натискаш потвърди или продължи напред?

СТЕФАН МАНОВ: Дали е напред или потвърди. Защото ако е напред значи отиваш на екран № 2 за втора група от партии и проблема е решен.

Гледали ли сте на Сиела това, което са направили. Това информационен клип ли е? Това е методическия клип за сиковете. От три

метра снимано. Нищо не се вижда на екрана. Той си говори. Нищо не се вижда.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Това го даваме като информация от Обществения съвет, като е и наше становище си към ЦИК. Мнението ни е по отношение на лошото качество на подготвените от изпълнителя информационни материали, които касаят няколко неща. Като най-важното за което всички сме съгласни до момента е това, че е снимано отдалече и не става ясен видим самия екран какво точно се прави.

Дори имаше предложение в самата дискусия, която направихме онлайн между нас, да си направят самите снимки на екраните, които показват какво точно се натиска. Това говорим само за обучителния клип на Сиела. Мисля, че колегите са съгласни с това мнение.

СТЕФАН МАНОВ: Клипът за СИК е сниман от три метра и нищо не се вижда по машината, по екрана. Трябва да има пресечки, както се казва на езика на операторите, в които той да говори зад кадър, а на кадъра да е само екрана с пълен размер, за да се вижда за какво става дума.

А клипа за избирателите малкия, който е 47 секунди, там звука е все едно в мазето се е записал и нищо не се разбира, а и екрана е ситен.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Предлагам това да го опишем детайлно и да го изпратим. Като аз ще спра до момента дискусията и да кажа на господин Димитров, защото ще се наложи може би да влезе в заседание.

Това за което искаме да ви информираме и да получим информация съответно. Към нас има постъпили запитвания от няколко журналисти от няколко медии по отношение подготовката за изборите. Като от едната медия формулирам питането, подготовката на ЦИК за изборния процес. Ако може да ни дадете някаква кратка информация.

Въпросът е следния. Как върви подготовката на изборния процес от страна на ЦИК? Дали са подготвени всички важни според вас документи?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Методическите указания не са сложни, но не са достатъчно обширни. Но са кратки точка по точка. Това направете. То е стъпка по стъпка целия процес на администриране, на гласуването с машини. Тъй като се говори за секционните комисии и след това разбира се в преброителните пунктове. Те знаят, че ще трябва да проверят

съответствието. Да вземат първа флашка, втора флашка. Какво пише в протокола. Ако се появи същото добре. Ако не се появи същото, това което Стоил ме питаше в имейла преди 10 дни. Следва отваряне на торбата докато там, ако е възможно преброяване на всички разписки.

Тук възниква въпроса, ще отваряме ли торба, няма ли да отваряме и т.н. Ще се отваря задължително тогава, когато има технически проблем. Не може да се прочете флашка. Има някакво несъответствие във флашка. Защото трябва да се уточни какво да се напише. Това е решението.

Колкото до това, дали ще направим контролно преброяване на 10, 20, 30 процента. Аз написах в текста 10 процента. Колко процента и как точно има процедура за предадени материали, това ще го решаваме след изборите.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Имаше една друга практика и предложение?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Има разбира се известна разлика. Хубаво е да се направи това, което е ниско технологично, достъпно. То е задължително, когато трябва да се гласува само с машини. Те ви дават целия резултат. А ние тук съвместяваме малко в рамките на една секция, в рамките на определен брой секции и т.н.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Не се знае какъв е процента, който ще е за машинно гласуване.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Това е според предходните. При 500 машини вие знаете какъв е резултата. Около 50 гласа бяха.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Към 90 са.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Малко под сто са. Това е истината.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Михаил Константинов така каза 90 и няколко.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Дори сто гласа да сложите това е значително.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В Кодекса приеха доста свободен текст. Доста неща останаха ЦИК да ги реши, как да се организира по машинното гласуване. Така че бихте могли с ваше решение нещо да направите по въпроса.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Аз обясних как стана решението за въпросната бяла бюлетина. Бяла бюлетина е имало на изборите 2017 г., на президентските най-вече. Сега вече няма. Ще ви кажа от кой ден е протокола. Това решавахме ще има или няма да има бяла бюлетина. Обсъжда се доста подробно на камера, със запис.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Над машината да има същото табло, както в кабинките. Да ги има всички партии, всички преференции, за да може човек да се ориентира. Да си търси по машината.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Не е много точно указанието, но идеята е да бъде обърната с екрана към стената, тъй като няма да се слагат кабинки. Напълно възможно е на стената да се сложи такова указание.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да е равнопоставено с хартиеното. Защото в кабинката за хартиеното ги има партиите, има ги кандидатите. Аз мислех, че на машината ще излизат имената на кандидатите. А се оказа, че няма да излизат. Значи е хубаво да ги има на списък сложени.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Със сигурност ще ги има пред секцията. Това е абсолютно сигурно.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Какво според вас предстои важно да се случи от тук нататък, за подготовката на изборния процес до края на седмицата?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Трябва да проработи на Сиела оперативния план.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Какъв е плана за изпращането? Ние не разполагаме с информация, а разбрах, че е започнало, стартирало е. Изпращането мисля, че е от утре.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: На 23 – 24-ти би трябвало да стартира. На 25-ти трябва да се инсталират. Вечерта да се направи активиране на машината. След това тя да се деактивира.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Тоест няма да го има запечатването от 24 часа предварително.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Машината трябва да бъде доставена на 25-ти. Дали ще е сутринта или след обяд, зависи от техния оперативен план. Когато дойде техника, той ще отключи машината. Ще направи едно

контролно пускане на машината, за да се види, че върви. Ще се дадат картите на председателя на секционната комисия, пин кода и ще му бъде обяснено какво трябва да направи сутринта. След това машината ще бъде пломбирана. Това пише в решението, което сега сме взели. Ще има пломба. Затваря се помещението. Там има и други материали. Председателят на секционната комисия е длъжен стъпка по стъпка да изпълни това, което приехме днес. Това означава най-напред да включи машината, да я активира, да я стартира като цяло. Всяка машина ще отиде вързана за номера на секцията, която трябва да бъде използвана. Това ще бъде върху куфара. Разминаванията ще бъдат невъзможни на практика.

Взехме решение, когато има технически проблем с машината, няма да се сменя машина. Продължава се с хартия. Машината се оставя в това състояние и се дават указания как да се разпечатат.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Не се ли пробва да се поправи? Ако техника може да я оправи.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Нищо няма да прави. Представете си, че на едно място дойде техник, на друго място не дойде. Ще последват много жалби. Ние ще се разправяме с доставчика. Първоначалната идея беше да бъдат заменяни такива машини, поправяни. Юристите казаха, че клаузата е била в наша полза, но това не означава, че задължително трябва да я използват. Резервите ще останат за обучение или, ако нещо стане при транспорта. Решението е възможно най-универсалното, най-защитното и от гледна точка на максимална сигурност. Да се пусне техник, който да влиза да поправя машината, тези хора, които сертифицираха нещата препоръчаха такива неща да не се правят.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Какво се случва, ако се появи проблем с машината? Тя се спира и се докарва се друга машина?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Не се докарва. Продължава се с хартия. Разпечатва се само, ако нещо до тогава е влезнало като информация.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Ако въобще не го разпечата?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Предполагам, че ще има нещо по флашките. При нас ще дойдат и всички карти. Ще решаваме какво ще правим с тях. Плик 1, плик 2 всички карти се събират. Картата на

избирателите, картата на членовете на секционната комисия. Петте карти трябва да дойдат при нас.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: На тези пет карти не трябва да има информация. Самият вот на хората не трябва да го има.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Не записват, но ние ще правим някакви чекове. Каквото е записано в заданието дали е изпълнено. Има две флашки.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Доколкото разбирам, флашките записват по отношение на избора, който е направен, а самата карта не може да индивидуализира човека.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Ще дадем на някоя експертиза някои флашки да погледнем какво е дошло. Да се види има ли каквато и да е информация съхранена.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: По отношение на самите кабинки, те ще позволяват ли да се осъществява наблюдение против контролиран вот. Има едно опасение, че в момента, в който се разпечата това от машината, човек ще си извади телефона и ще се снима с нея.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Много по-сигурно е, ако застане зад перде и прави нещо.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Няма да има перде. Ще има машина, която е към стената. И си с лице към комисията.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Това е голям плюс. Темата която ние повдигаме от три години подред, специално нашата организация, е борбата с контролирания вот.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Това е банален начин, защото ако някой снима, после може да се промени какво е написал.

Днешното решение по процедурата беше важно. Накрая трябваше да го вземем след като се уточни всичко, след като се сертифицира. Получим съветите, какво да правим, какво да не правим. Не може да пишем нещо и след това поправете го. Сега няма да е така.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Следващият ми въпрос е по отношение на предложенията, които направихме. Ние направихме две предложения. Доколкото разбрах, по първото няма да се прави представяне от изпълнителя, а ще се направи представяне от ЦИК заедно с изпълнителя.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Аз съм бил в грешка, трябва да се извиня. Утре ще довърша писмото. Представянето ще бъде за млади хора, но ще е повече за медии вероятно.

В писмото ще напиша, че сме готови да ви съдействаме за каквото искате. Представяне както сте написали - училища, университети и т.н. Това беше крайното решение. След като приключим ще го оформя, ще го подпишат и мога да го изпратя довечера или утре сутринта.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: За училищата в момента не е добра идея, защото 12-ти клас имат матури утре и в четвъртък. А за малки ученици е безсмислено. За университетите има смисъл.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз съм направил сондажи с две училища и с хора в районна община. Не е реално да го правим в училища. Защото утре има матура, в сряда подготвят за следващата матура. В четвъртък пак има матура. И предишния ден не може да се влезе в училищата. Задължително по закон никой няма достъп до сградата на училището. А на 24-ти е празник. Остава единствено да се направи в сряда, което не виждам реално как може да се случи.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: В сряда между 12.00 и 13.00 часа.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Да разбирам ли, че има протоколно решение ЦИК, че ще се съдейства на Обществения съвет с каквото е необходимо?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Току що ме упълномощиха това да напиша като решение.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Решението е взето днес?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Аз бях написал друг текст, който не се прие. Да се надяваме, че довечера ще го подпишат и ще го изпратим към Обществения съвет.

СТЕФАН МАНОВ: Какво е било първоначалното предложение, което не е било прието?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Моето първоначално предположение е било грешно. Аз мисля, че ще бъде по-голямо медийно събитие, а се оказа, че няма да има такова. Като има е нормално да присъства Обществения съвет, но изглежда ще бъде малко по-камерно.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Тук да разбираме, че също сме поканени да участваме.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Аз ще напиша, че ще се състои, но покана официално няма как да получите от мен.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: В тази връзка това означава ли, че след като ще ни се съдейства за организацията?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Това означава, че още утре сутринта трябва да се обадим на Сиела.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Ако правим това нещо, последния ден трябва да говорим с тях.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: И на ректорите на университетите. Защото едно е, ако се обади някой от ЦИК.

СТЕФАН МАНОВ: Ако Сиела са съгласни и ЦИК е съгласна, не може ли най-обикновен генератор на бензин и в подлеза при Университета? Нужно ли е да се влиза в Университета?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Тук имаше неофициални предложения да се прави в подлез, в мол.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Предлагам след като получим писмото и след като проведем разговора със Сиела и разговор с ЦИК последващ какво точно има като идея, тогава да уточним мястото.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Говорили сме с тях неофициално и имаме съгласие.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: За подлез нямаме съгласие. По принцип имаме съгласие да се прави.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: По скоро има несъгласие да се прави в подлез.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Това което сега дискутираме е само наша идея.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Така е описано в писмото.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Доколкото аз бях сигурен, че ще го направим в търговско помещение, мол или някакво голямо средище, където минават хора, там също имаше несъгласие. Затова е по-добре да говорим със Сиела утре възможно най-бързо и да знаем, че те са склонни

да го направят в университет, на публично място, а може и те самите да предложат пред Министерство на образованието или пред Президентството или някъде където решат.

В разговор, който проведохме с представители на ЦИК се изрази принципно несъгласие да се прави в търговско помещение, защото няма как да кажем защо точно това място сме избрали.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Някои от ректорите може да кажат, че трябва решение на Академичен съвет.

СТЕФАН МАНОВ: Обществен съвет към ЦИК тежи достатъчно.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Молбата ми е писмото да е такова, че да може да си позволим да отидем с него на разговор с който е необходимо.

По отношение на предложението, което ние имахме да се направи по-публичен процеса по доставяне на бюлетините, по доставяне на машините с медийно участие.

Молбата ни е да знае Обществения съвет малко по-рано и да бъдем, поканени, ако може като представляващи организации наблюдаващи изборния процес. Защото изборния процес не е само самото гласуване, а то е подготовката на гласуването. И аз смятам, че е абсолютно редно да се знае това нещо предварително, а не чисто медийно да се отразява. Да не говорим за препоръките, които сме имали от различни международни организации в това отношение.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Ще предам, че сте могли да присъствате.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Чрез нас е възможно да пристигне и до по-широк кръг, а не по телевизията да се види след това.

Транспортирането на машините когато се извършва, то ще има ли подобно медийно събитие?

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Нямам представа. Но мисля, че транспортирането няма да стане в един час. То е по график.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: И самото транспортиране на бюлетините не е станало в един час. Ще ви изпратим информация по отношение на поканата, която имахме и съвместен разговор с председателката на ЦИК, да участва наш представител в изборния ден. Ще изпратим официално

някой от нас, който има опит и не е зает в нещата по наблюдението. Вече са доста разпределени като действия.

Благодаря за информацията.

СТЕФАН МАНОВ: Трябва да предам това, което си казахме с Велко. Той се безпокоеше, дали ще има наблюдение. Под съвместност има предвид с единен формуляр. Това първо. И да пишем писмо до ЦИК с тези въпроси, които бяха повдигнати. Той направи една чернова. От Димитър Димитров имаме някакви отговори. Може би някои от въпросите не са актуални.

Въпросът относно това СИК да казва и тук е вече нюанса, да подканя или да информира за наличието за гласуване в съответната секция. Ясно да има в указанията към СИК, това че са две страници и да го казват ясно на хората, че от 1-ва до 18-та са на първа страница и от 19-та до края са на втора страница. Аз междувременно изгледах лошия клип на Сиела на пълен екран. Отговорът на въпросите, който ни интересуваше го има. А именно втора страница бутона е различен от потвърди. Така че той не е длъжен да отиде на втора страница. Но бутонът втора страница е достатъчно видим под края на партиите. Не е долу в ниското. Относително централно видим е. Така че бутонът потвърди е визуално по-ниско от бутона втора страница. Ако погледа ти отиде на потвърди няма как да не минеш през втора страница. Хубаво е в методическите указания СИК да си го оказва това нещо. Това беше смисъла на писмото.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Те днес са приели методическите указания. Така че утре вероятно ще ги качат на интернет страницата и ще видим отговора на тези два въпроса.

СТЕФАН МАНОВ: Да реагираме бързо утре, ако не възразявате.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз също съм съгласен.

НАДЖДА ГОЛОГАНОВА: Останах с впечатление, че е фиксирано да казват.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз ви предлагам да изгледаме методическите указания и ако трябва да направим онлайн среща или друга среща в петък преди изборите.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Този въпросник на Велко, аз искам днес или най-късно утре да е готов, ако ще го ползваме, за да мога да го изпратя на хората в провинцията.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: По отношение на методическите указания какво точно може да дадем ние като препоръки, дали да се промени, дали нещо да се добави от самата ЦИК. Защото ако трябва да го правим, трябва да го направим утре, вдругиден най-късно.

По отношение на писмото и представянето на машините, аз няколко дни няма да съм в България. Но поемам ангажимента като дойде това писмо сега първо ще го изпратя на всички, ако не са го изпратили. Второ, ще трябва да си поговорим с някои от два университета, за да видим дали може да ги направим. Но задължително утре трябва според мен да се направи среща със Сиела. На тази среща със Сиела аз мога да присъствам, но държа да не съм сам. Ще помоля може би Надя или Руми или Велко да дойде, за да присъства с мен на разговора, за да не съм сам на този разговор, защото така смятам, че е редно.

СТЕФАН МАНОВ: Велко е в провинцията, но това е интересно за него. Аз утре съм в командировка, така че дори и по скайп няма да ми е възможно.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: По скайп не върви да отида на среща със Сиела. При всички случаи това, което ще направим най-бързо е да получим писмото, да говорим със Сиела и на база на разговора със Сиела да говорим с университети. Да върнем информацията и да го съгласуваме със ЦИК.

Защото ако го правим това нещо, ние първо трябва да го организираме и част от тази организация, популяризирането на това нещо. Защото ако не го популяризираме, според мен няма смисъл да го правим. Ако е в училище или в университет където има млади хора има някакъв смисъл. Трябва да е ясно и да се каже на медиите, че това ще се прави.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Като ден ни остава единствената възможност в четвъртък. Защото другите дни са почивни. Сряда ще има тук представяне. Значи и ЦИК и Сиела ще са тук и журналистите. Значи единственият ден остава четвъртък.

СТЕФАН МАНОВ: Направо да се предложи на Сиела в някой подлез. Да видим те какво ще кажат. Защото те имат интерес да си рекламират техния продукт дори да е на открито, не в помещение, а на отворено място. Не съм прегледал списъка от секциите в София. Но ако е близо в квартала, в който на хората ще им предстои да гласуват машинно ще е още по-ефективно и интересно.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Извадката за машините е правена на стохастичен принцип и е взета едва ли не всяка четвърта секция. Практически във всяко училище има по няколко секции. През три, през четири нещо подобно е направено. В София са близо 500 секции с машини.

На времето в метрото на станция Сердика, прехода между едната и другата беше сложено едно пиано. И много хора се спираха и слушаха. Въпросът е дали ще се съгласят. Защото много държат на безопасността, охраната.

СТЕФАН МАНОВ: Тази машина няма да играе. Тя е от демо машините. Няма да е една от тези, които ще тръгва за някоя секция. Те си имат такива оборотни машини. Най-малкото тази, с която ходеха на изслушванията в ЦИК. Какво значение има за ЦИК една частна фирма къде си демонстрира продуктите, ако не е машина, която ще отива в секция.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Според мен това ще мине и през съгласуване с МВР при всички случаи.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Задължително трябва да има техник с машината и охрана.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Сиела със сигурност при положение, че са сключили договор, те са длъжни да пазят конфиденциалност по отношение на това, което предлагат. Освен разрешението от ЦИК със сигурност ще искат да има някаква охрана. Според мен ще държат на МВР. Няма да е частна фирма, която да охранява. Така че за мен това са спънките по отношение на организацията. Чисто от организационна гледна точка е трудно да успеем да го организираме. Скептично съм настроен, но ще направя всичко възможно. Да го оставим за момента така, без да дискутираме детайлите. Да видим утре какво ще се случи с писмото, което

ще дойде и разговорите, които ще направим със Сиела и съответно с университетите или местата където са. Защото ако го правим на обществено място в София трябва със сигурност със Столична община да говорим.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: По-хубаво е да е на обществено място, защото ще има много повече хора от всякакви възрасти. В университета са само младите хора.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: По отношение на следващата тема. Следващата тема е въпросника. Аз ви предлагам принципно да вземем решение за общо използване на въпросника и след това конкретно да се дискутират въпросите. Като смятам някакъв дедлайн по този въпросник да си сложим. Сега да каже кой какво има. Аз също знам, че моите колеги от организацията пишат нещо и са ми казали, че до края на деня ще ми го изпратят. Още нямам получено становище по отношение на въпросника, тези които реално ще са на място. Принципно решение да използваме заедно това. Няма нужда да го дискутираме.

Конкретно, ако иска Надя да си каже нещата, които според нея трябва да се дискутират.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Има един въпрос М 11, който предлагам изобщо да отпадне. Колко от тях са гласували машинно? В брой ли, в процент? Примерно това е по време на изборния ден. Към момента може да са гласували 30 души машинно, а трябва да гледам в избирателния списък колко са гласували и т.н. Това много по-лесно може да го направим вече като излязат протоколите от секциите, да си извадим и не само за тези секции, които сме наблюдавали, а изобщо за всички. Колко души са гласували машинно целия ден и колко са гласували хартиено и да направим такова сравнение. Това като въпрос мисля, че е безсмислено. Няма да е пълна информацията. Няма да е точна в сравнение с това, което после ще си извадим от протокола. Предлагам да го махнем този въпрос. А е допълнителна сложност да искат от ЦИК да ни правят сметки и да ни уточняват.

СТЕФАН МАНОВ: Разумно е да се махне.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: На М 12 предлагам след тази разбивка, която има долу, добра, неутрална или критична оценка, да сложим едно многоточие до края на реда и ако човека иска да напише нещо по-конкретно. Не е задължително. Примерно избирам добра и до края на реда нещо пише. Може да напише нещо, но не е задължително.

На М 8 не ми харесва думичката адекватно. Мислех за полезно, добро, разбираемо. Нещо което е по-лека дума, по-елементарна и която е по-достъпна за по-широк кръг от хора. Защото наблюдателите не всички са на такова ниво.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Да не говорим, че 90 процента от хората биха отговорил веднага не. Самият въпрос предполага такъв отговор. Защото то може да е добро, полезно, разбираемо, изключително лесно за работа, но да не е адекватно за ситуацията. Да не е съответстващо на изискванията. И това е вече въпрос на субективна преценка. Ние не търсим в момента субективна преценка, а на базата на този въпросник търсим сурова информация и адекватно мнение по това какво се е случило.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: А всъщност какво ни интересува. Дали им е било достатъчно това обучение. Може би разбираемо ли е било обучението.

СТЕФАН МАНОВ: Смисъла на адекватно е, че включва всичко - полезно, достатъчно, навременно. Трудно е да се замени думата адекватно с друга на български език. Тя е по-обхватна. Дали е било удачно.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Ние какво ги питаме. Каква ни е целта с този въпрос?

СТЕФАН МАНОВ: Аз го разбирам въпроса така. Дали са доволни от обучението и дали им е достатъчно, за да се справят в изборния ден. Като това зависи от човека. На някой ще му трябват три часа да му обясняваш. Друг на който му е лесно и пет минути са достатъчни. Адекватно е дали на вас ви е било достатъчно това, което сте получил като обучение, за да се справяте. Аз така разбирам въпроса като форма, като обем, като конкретика.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Да попитаме, достатъчно ли ви беше обучението?

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Автоматично ще кажат повечето не.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Когато правим подобни въпросници и извадки не би трябвало да предполагаш отговора със самия въпрос. В момента в който зададеш въпроса и е ясен отговора е безсмислено да го правим.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако искате да го направим разбираемо ли е било обучението.

СТЕФАН МАНОВ: Защо не кажем подходящо. На адекватно думата е подходящо, ако искаме да запазим този смисъл.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Не ми харесва. Аз не искам съвсем да запазя този смисъл, защото не виждам смисъла в този въпрос.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Нека да помислим за синоними до утре и да си изпратим предложения за корекция.

СТЕФАН МАНОВ: Ако го формулираме напълно обрано, а именно, каква е оценката ви за обучението от 1 до 5.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Тогава аз бих предложил да е табличка и там да се разпишат съответните критерии, които ти сам изреди преди малко, подходящо, навременно, полезно, изчерпателно. Така бих предложил аз, защото това е реалната оценка.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Много въпроси стават.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Това беше едната от препоръките, която ни дадоха моите колеги. Казаха, че подобно допитване, за да се направи в рамките от 30 секунди до 1 минута и това е реалното допитване, което може да се направи, трябва максимум 10 въпроса.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Има три, четири въпроса, които самия човек сам ще си ги попълни. За момента е постижимо, но няма да го усложняваме с таблица. Ще помислим за някаква думичка. Ще питаме и Велко и ще пробваме някакви други думички, за да видим дали ще харесаме нещо.

Въпрос М 4. Колко избиратели видимо се затрудниха и въобще не се справиха с машината. На мен не ми пречи въпроса, но не е ясно за какъв период от време и от колко гласували. Примерно двама души са се затруднили, но аз съм седяла в тази секция половин час. В другата секция

двама души са се затруднили за целия ден. В едната са гласували пет души, а в другата са гласували 500. Трябва да имаме някаква друга информация в този въпрос, за да може да ни служи за нещо.

СТЕФАН МАНОВ: Горещо има час от до.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Часа не ми върши работа. По скоро ми върши работа колко души са гласували в този период. Примерно, аз отивам в тази секция в 13.00 часа и стоя до 14.00 часа. Колко са гласували до момента. В СИК ми казват до 14.00 часа са гласували машинно 58 души. А аз съм наблюдавала един час. И в този един час се е затруднил от машината един човек, а са гласували пет души през този един час.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: Искаш да са два въпроса. Единият колко са се затруднили общо. На Надя забележките смятам, че са разумни и трябва да ги обсъдим. Ако някой друг има забележки да ги изпрати.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ще изпратя тези четири пет бележки по имейла да ги види Велко и другите наши колеги. Утре сутринта ще прегледаме методическите указания за машинното гласуване. И утре до края на деня да го фиксираме това.

ПРЕДС. ТОДОР ГУНЧЕВ: В постъпилото запитване за даване на интервю от страна на Обществения съвет на „Хоризонт“ да се включи Румяна Дечева, за което ще ѝ предоставим информация по отношение на дейностите по подготовка на изборния процес от страна на ЦИК.

Всеки да напише предложение, дали иска да участва в самия изборен ден. Ще си направим график, за да може да си подготвим нещата. Ако съм в България ще присъствам. Предлагам или онлайн или на живо да се видим в петък след обяд. Може би ще е по-добре да се чуем с всички, за да вземем някакви оперативни решения.

Закривам заседанието.

(Закрито в 19,45 часа)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Тодор Гунчев

Стенограф:

Силвия Михайлова